

DOI:

UOT: 616.314-002.2:613.8

DENTİN HIPERHƏSSASLIĞININ AĞIRLIQ DƏRƏCƏSİNİN ORAL SAĞLAMLIQLA ƏLAQƏLİ HƏYAT KEYFİYYƏTİNƏ TƏSİRİ

Abbasova E.M., Ələsgərova S.M., Qurbanov S.N., Məmmədov F.Y.

Azərbaycan Tibb Universiteti. Terapevtik stomatologiya kafedrası.

Bakı, Azərbaycan

Müəssisənin ünvanı: AZ 1022 Azərbaycan, Bakı şəhəri, Ə. Qasımlı küçəsi, 14

Abbasova E.M. Elektron poçt ünvanı: esmira.abbasova_20@mail.ru

ORCID ID: 0009-0009-1894-7052

Ələsgərova S.M. Elektron poçt ünvanı: aleskerovasevda@hotmail.com

ORCID: 0009-0005-3928-7939

Qurbanov S.N. Elektron poçt ünvanı: squrbanov@amu.edu.az

ORCID: 0009-0002-0289-2762

Məmmədov F.Y. Elektron poçt ünvanı: dr.fuad2021@gmail.com

ORCID: 0000-0002-7875-0616

Açar sözlər: *dentin hiperhəssaslığı, VAS, OHIP-14, həyat keyfiyyəti, ağrı, oral sağlamlıq.*

Giriş. Dentin hiperhəssaslığı terapevtik stomatologiyanın ən çox rast gəlinən problemlərindən biridir və termiki, kimyəvi, osmotik və ya mexaniki qıcıqlara qarşı qısamüddətli, kəskin ağrı ilə xarakterizə olunur [1].

Dentin hiperhəssaslığı açıq qalmış dentinin termiki, mexaniki (toxunma), osmotik və ya kimyəvi qıcıqlandırıcılara məruz qalması nəticəsində yaranan qısamüddətli və kəskin ağrı ilə xarakterizə olunur. Bu diaqnoz yalnız xəstənin şika-yətlərini izah edə biləcək başqa diş patologiyalarının olmadığı hallarda qoyulur. Buna görə də dentin hiperhəssaslığı klinik praktikada istisna diaqnozu (diagnosis of exclusion) hesab edilir [2].

Oxşar ağrı simptomları diş kariyesi, çatlamış diş sindromu, geri dönmə və ya geri dönməyən pulpit, qüsurlu restorasiyalar və ya stomatoloji müdaxilələrdən

sonrakı həssaslıq zamanı da müşahidə oluna bildiyindən, dentin hiperhəssaslığının diaqnostikası diqqətli differensial yanaşma tələb edir [3].

Onilliklər ərzində aparılan çoxsaylı tədqiqatlara baxmayaraq, dentin hiperhəssaslığı bu gün də həm diaqnostik, həm də terapevtik baxımdan aktual problem olaraq qalır. Bunun əsas səbəbləri xəstəliyin çoxamilli etiologiyaya malik olması, klinik əlamətlərinin müxtəlif formalarda təzahür etməsi və tətbiq olunan müalicə üsullarına fərqli cavab verməsidir. Bu xüsusiyyətlər dentin hiperhəssaslığının idarə olunmasını çətinləşdirir və problemin daha dərinə öyrənilməsinə zəruri edir [4].

Müasir tədqiqatlar göstərir ki, dentin hiperhəssaslığı yalnız klinik problem deyil, həm də xəstələrin gündəlik fəaliyyətinə, qidalanmasına, sosial münasibətlərinə və psixoloji vəziyyətinə mənfi təsir göstərən

mühüm həyat keyfiyyəti problemdir.

Oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi son illərdə stomatologiyada mühüm tədqiqat istiqamətlərindən birinə çevrilmişdir. OHIP-14 sorğusu xəstələrin fiziki, psixoloji və sosial vəziyyətini obyektiv qiymətləndirməyə imkan verir [5].

Mövcud ədəbiyyat məlumatlarına baxmayaraq, dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsi ilə həyat keyfiyyətinin müxtəlif komponentləri arasındakı əlaqə hələ də tam aydınlaşdırılmamışdır ki, bu da problemin daha ətraflı tədqiq edilməsini zəruri edir.

Tədqiqatın məqsədi dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsinin oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyətinə təsirini müəyyən etmək olmuşdur.

Tədqiqat materialı və metodları. Tədqiqat kəsiyyəvi müşahidə xarakterli olmuşdur. Tədqiqata 18–55 yaş arasında olan 47 xəstə daxil edilmişdir. I qrupa orta dərəcəli dentin hiperhəssaslığı olan 23 xəstə, II qrupa ağır dentin hiperhəssaslığı olan 24 xəstə daxil edilmişdir.

Dentin hiperhəssaslığı hava axını testi və zondla toxunma testi əsasında müəyyən edilmişdir [6].

Ağrı intensivliyi 10 ballıq VAS şkalası ilə qiymətləndirilmişdir [7]:

-0–3 bal – yüngül ağrı

-4–6 bal – orta ağrı

-7–10 bal – güclü ağrı

Oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyəti OHIP-14 sorğusu vasitəsilə qiymətləndirilmişdir. Sorğu 14 sualdan ibarət olub maksimum 56 bal təşkil etmişdir. Yüksək bal həyat keyfiyyətinin daha çox pozulmasını göstərmişdir [7].

Statistik analiz SPSS 26.0 proqramında aparılmışdır. Göstəricilər orta qiymət $\pm$

standart sapma ($M \pm SD$) şəklində təqdim edilmişdir. $p < 0,05$ statistik əhəmiyyətli hesab edilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri və onların müzakirəsi. Yaş göstəricilərinin təhlili zamanı I qrupda orta yaşın $32,8 \pm 8,1$ il, II qrupda isə $34,5 \pm 7,9$ il olduğu müəyyən edilmişdir. Qruplar arasında yaş göstəricisi üzrə statistik əhəmiyyətli fərq aşkar edilməmişdir ($p = 0,46$). Bu nəticə göstərir ki, hər iki qrup yaş baxımından homogen olmuş və sonrakı müqayisələrin nəticələrinə yaş faktorunun təsiri minimal səviyyədə olmuşdur (Cədvəl 1).

Cədvəl 1.

Tədqiqata daxil edilmiş xəstələrin ümumi xarakteristikası

Göstəricilər	I qrup (n=23)	II qrup (n=24)	p
Yaş (il)	$32,8 \pm 8,1$	$34,5 \pm 7,9$	0,46
Qadın	14 (60,9%)	15 (62,5%)	0,91
Kişi	9 (39,1%)	9 (37,5%)	0,91

Xəstələrin cins bölgüsünün təhlili zamanı I qrupda qadınların sayı 14 nəfər (60,9%), kişilərin sayı isə 9 nəfər (39,1%) təşkil etmişdir. II qrupda isə qadınlar 15 nəfər (62,5%), kişilər isə 9 nəfər (37,5%) olmuşdur. Qadın və kişi xəstələrin nisbəti hər iki qrupda bir-birinə yaxın olmuş, statistik cəhətdən əhəmiyyətli fərq müşahidə edilməmişdir ($p = 0,91$).

Ümumilikdə, hər iki qrupda qadınların xüsusi çəkisi kişilərlə müqayisədə daha yüksək olmuşdur. Bununla belə, qruplar arasında cins bölgüsünün oxşar olması sonrakı klinik və həyat keyfiyyəti göstəricilərinin müqayisəsi zamanı cins amilinin mümkün təsirini minimuma endirmişdir.

Beləliklə, yaş və cins göstəriciləri üzrə aparılan müqayisə göstərmişdir ki, I

və II qruplar demoqrafik xüsusiyyətlər baxımından statistik cəhətdən müqayisə olunan olmuşdur ($p>0,05$). Bu isə dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsinə görə əldə edilən nəticələrin daha obyektiv qiymətləndirilməsinə imkan vermişdir.

OHIP-14 nəticələrinə görə həyat keyfiyyətinin pozulması ağır hiperhəssaslığı olan xəstələrdə daha qabarıq olmuşdur.

I qrupda OHIP-14 göstəricisi $17,6 \pm 5,3$ bal təşkil etdiyi halda, II qrupda bu göstərici $32,4 \pm 6,8$ bal olmuşdur ($p<0,001$).

Bu fərq ağır hiperhəssaslıq zamanı həyat keyfiyyətinin təxminən 84% daha çox pozulduğunu göstərir (Cədvəl 2).

Cədvəl 2.

VAS və OHIP-14 göstəricilərinin müqayisəsi

Göstəricilər	I qrup (n=23)	II qrup (n=24)	p
VAS (bal)	$4,8 \pm 1,1$	$8,1 \pm 1,0$	$<0,001$
OHIP-14 (bal)	$17,6 \pm 5,3$	$32,4 \pm 6,8$	$<0,001$

Dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsinin xəstələrin klinik vəziyyətinə və həyat keyfiyyətinə təsirini qiymətləndirmək məqsədilə VAS ağrı şkalası və OHIP-14 sorğusunun nəticələri təhlil edilmişdir. Əldə olunan nəticələr hər iki göstərici üzrə qruplar arasında statistik cəhətdən yüksək əhəmiyyətli fərqlərin mövcud olduğunu göstərmişdir ($p<0,001$).

VAS şkalası üzrə aparılan qiymətləndirmə zamanı I qrupda ağrı intensivliyinin orta göstəricisi $4,8 \pm 1,1$ bal təşkil etmişdir ki, bu da orta dərəcəli ağrı səviyyəsinə uyğun gəlir. II qrupda isə VAS göstəricisi $8,1 \pm 1,0$ bal olmuşdur və bu nəticə güclü ağrı sindromunu xarakterizə edir. Beləliklə, ağır dentin hiperhəssaslığı olan

xəstələrdə ağrı intensivliyi I qrupla müqayisədə təxminən 68,8% yüksək olmuşdur. Qruplar arasında müşahidə edilən fərq statistik cəhətdən yüksək etibarlılığa malik olmuşdur ($p<0,001$).

Bu nəticələr göstərir ki, dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsi artdıqca xəstələrin gündəlik fəaliyyət zamanı hiss etdikləri ağrı da əhəmiyyətli dərəcədə artır. Xüsusilə soyuq və isti qidaların qəbulu, dişlərin fırçalanması, turş qidaların istifadəsi və hava axınının təsiri zamanı yaranan ağrı hissi xəstələrin rahatlığını nəzərəcarpacaq dərəcədə azaldır.

Oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyətinin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə istifadə olunan OHIP-14 sorğusunun nəticələri də oxşar tendensiya nümayiş etdirmişdir. I qrupda OHIP-14 üzrə orta göstərici $17,6 \pm 5,3$ bal olduğu halda, II qrupda bu göstərici $32,4 \pm 6,8$ bal təşkil etmişdir ($p<0,001$). Başqa sözlə, ağır dentin hiperhəssaslığı olan xəstələrdə həyat keyfiyyətinin pozulma dərəcəsi orta hiperhəssaslığı olan xəstələrə nisbətən təxminən 1,8 dəfə yüksək olmuşdur.

OHIP-14 üzrə yüksək balların qeydə alınması xəstələrin fiziki, emosional və sosial rifahında nəzərəcarpacaq dəyişikliklərin baş verdiyini göstərir. Ağır hiperhəssaslığı olan xəstələr qida qəbulu zamanı narahatlıq hiss edir, müəyyən qida və içkilərdən imtina etməyə məcbur olur, ağız boşluğunun gigiyenasını tam şəkildə yerinə yetirməkdə çətinlik çəkir və nəticədə psixoloji diskomfort yaşayırlar. Bu hallar onların gündəlik sosial fəaliyyətinə və ümumi həyat keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir.

Nəticələr göstərir ki, dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsi yalnız ağrı hissinin güclənməsi ilə deyil, eyni zamanda

oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyətinin əhəmiyyətli dərəcədə pisləşməsi ilə müşayiət olunur.

Hər iki göstərici üzrə əldə olunan statistik əhəmiyyətli fərqlər ($p < 0,001$) dentin hiperhəssaslığının klinik praktikada yalnız lokal stomatoloji problem kimi deyil, xəstələrin ümumi rifahına təsir göstərən mühüm tibbi-sosial problem kimi qiymətləndirilməsinin vacibliyini təsdiqləyir.

Cədvəl 3.
OHIP-14 alt komponentlərinin müqayisəsi

Göstəricilər	I qrup (n=23)	II qrup (n=24)	p
Funksional məhdudiyyət	2,7±1,1	5,4±1,4	<0,001
Fiziki ağrı	3,9±1,3	6,8±1,5	<0,001
Psixoloji diskomfort	2,8±1,2	5,7±1,6	<0,001
Fiziki məhdudiyyət	2,6±1,0	4,8±1,3	<0,001
Psixoloji məhdudiyyət	2,1±1,1	4,2±1,2	<0,001
Sosial məhdudiyyət	1,8±0,9	3,3±1,1	<0,001

Oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyətinin daha ətraflı qiymətləndirilməsi məqsədilə OHIP-14 sorğusunun ayrı-ayrı komponentləri üzrə nəticələr təhlil edilmişdir. Aparılan analiz dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsinin həyat keyfiyyətinin bütün əsas sahələrinə mənfi təsir göstərdiyini nümayiş etdirmişdir. Demək olar ki, bütün komponentlər üzrə II qrupda göstəricilər I qrupla müqayisədə statistik cəhətdən əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olmuşdur.

Funksional məhdudiyyət göstəricisi I qrupda 2,7±1,1 bal, II qrupda isə 5,4±1,4 bal təşkil etmişdir ($p < 0,001$). Bu nəticə ağır dentin hiperhəssaslığı olan xəstələrdə

funksional problemlərin təxminən iki dəfə daha çox rast gəlindiyini göstərir. Belə xəstələrdə qida qəbulu, xüsusilə soyuq, isti və ya turş qidaların istifadəsi zamanı narahatlıq daha qabarıq şəkildə müşahidə olunur.

Fiziki ağrı komponenti OHIP-14 üzrə ən yüksək göstəricilərdən biri olmuşdur. I qrupda bu göstərici 3,9±1,3 bal olduğu halda, II qrupda 6,8±1,5 bal təşkil etmişdir ($p < 0,001$). Ağır hiperhəssaslıq zamanı fiziki ağrının daha intensiv olması gündəlik həyat fəaliyyətlərinə və qidalanma davranışına mənfi təsir göstərmişdir. Bu göstərici dentin hiperhəssaslığının əsas klinik təzahürünün məhz ağrı sindromu olduğunu bir daha təsdiqləyir.

Psixoloji diskomfort göstəricisinin təhlili zamanı da əhəmiyyətli fərqlər müəyyən edilmişdir. I qrupda orta göstərici 2,8±1,2 bal, II qrupda isə 5,7±1,6 bal olmuşdur ($p < 0,001$). Bu nəticə ağır hiperhəssaslığı olan xəstələrdə narahatlıq, gərginlik və ağız boşluğunda yaranan ağrı ilə bağlı daimi diqqətin daha çox müşahidə olunduğunu göstərir.

Fiziki məhdudiyyət komponenti üzrə I qrupda göstərici 2,6±1,0 bal, II qrupda isə 4,8±1,3 bal təşkil etmişdir ($p < 0,001$). Bu fərq göstərir ki, ağır hiperhəssaslıq xəstələrin gündəlik funksional fəaliyyətlərini, xüsusilə qida seçimini və ağız gigiyenası prosedurlarını yerinə yetirməsini əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırır.

Psixoloji məhdudiyyət göstəricisi də qruplar arasında statistik əhəmiyyətli fərqlənmişdir. I qrupda 2,1±1,1 bal olan bu göstərici II qrupda 4,2±1,2 bala yüksəlmişdir ($p < 0,001$). Bu nəticə ağrı hissinin xəstələrin özünəinamına, emosional vəziyyətinə və ümumi psixoloji rifahına mənfi təsir göstərdiyini nümayiş etdirir.

Sosial məhdudiyyət komponenti üzrə də oxşar tendensiya müşahidə olunmuşdur. I qrupda orta göstərici $1,8 \pm 0,9$ bal, II qrupda isə $3,3 \pm 1,1$ bal olmuşdur ($p < 0,001$). Ağır hiperhəssaslığı olan xəstələrdə sosial ünsiyyət zamanı narahatlıq, ictimai yerlərdə qida qəbulu zamanı ehtiyatlı davranış və sosial aktivliyin azalması daha çox müşahidə edilmişdir.

Ümumilikdə OHIP-14 komponentlərinin təhlili göstərmişdir ki, dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsi artdıqca həyat keyfiyyətinin bütün sahələrində mənfi dəyişikliklər baş verir. Ən böyük fərqlər fiziki ağrı, psixoloji diskomfort və funksional məhdudiyyət sahələrində müşahidə olunmuşdur. Bu nəticələr dentin hiperhəssaslığının yalnız lokal stomatoloji problem deyil, həm də xəstələrin fiziki, emosional və sosial rifahına təsir edən kompleks klinik vəziyyət olduğunu göstərir. Buna görə də belə xəstələrin müalicəsində ağrının aradan qaldırılması ilə yanaşı, həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılmasına yönəlmiş kompleks yanaşmanın tətbiqi məqsədəuyğun hesab olunur.

Aparılmış tədqiqat dentin hiperhəssaslığının xəstələrin həyat keyfiyyətinə əhəmiyyətli təsir göstərdiyini nümayiş etdirmişdir. Əldə olunan nəticələr göstərmişdir ki, ağrı intensivliyi artdıqca oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyəti göstəriciləri əhəmiyyətli dərəcədə pisləşir.

OHIP-14 üzrə ən yüksək göstəricilər fiziki ağrı, funksional məhdudiyyət və psixoloji diskomfort sahələrində müşahidə olunmuşdur. Bu fakt xəstələrin soyuq və isti qidaların qəbulu, dişlərin təmizlənməsi və gündəlik qidalanma zamanı çətinliklər yaşadığını göstərir.

Müasir ədəbiyyat məlumatlarına əsasən dentin hiperhəssaslığı yalnız ağrı sin-

dromu deyil, həm də psixososial rifahı azaldan faktor hesab olunur. Bizim nəticələrimiz əvvəlki tədqiqatların nəticələri ilə uyğunluq təşkil etmiş və ağrı intensivliyi ilə həyat keyfiyyəti arasında güclü müsbət korelyasiya aşkar etmişdir.

Tədqiqatın elmi yeniliyi dentin hiperhəssaslığının ağırlıq dərəcəsinin yalnız klinik deyil, həm də psixososial aspektdən qiymətləndirilməsindədir. Əldə olunan nəticələr göstərir ki, VAS göstəricisi həyat keyfiyyətindəki dəyişikliklərin proqnozlaşdırılmasında istifadə oluna bilər.

Nəticələr:

1. Ağır dentin hiperhəssaslığı olan xəstələrdə VAS göstəricisi orta dərəcəli hiperhəssaslığı olan xəstələrlə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə yüksək olmuşdur ($8,1 \pm 1,0$ və $4,8 \pm 1,1$ bal; $p < 0,001$).

2. Oral sağlamlıqla əlaqəli həyat keyfiyyəti ağır hiperhəssaslıq qrupunda daha çox pozulmuşdur (OHIP-14: $32,4 \pm 6,8$ və $17,6 \pm 5,3$ bal; $p < 0,001$).

3. Həyat keyfiyyətində ən böyük dəyişikliklər fiziki ağrı, funksional məhdudiyyət və psixoloji diskomfort sahələrində müşahidə edilmişdir.

Ədəbiyyat siyahısı.

1. Kaur A. Dentin hypersensitivity, an enigma revisited: Mechanisms, diagnosis and therapeutic advances / A.Kaur, H.Lau, S.Rohilla [et al.] // J Conserv Dent Endod., 2026, 29(4), p. 339-347
2. Canadian Advisory Board on Dentin Hypersensitivity Consensus-based recommendations for the diagnosis and management of dentin hypersensitivity // J Can Dent Assoc., 2003, 69, p. 221-226
3. Mantzourani M., Sharma D. Dentine sensitivity: Past, present and future // J Dent., 2013, 41(4), p. 3-17.

4. Aminoshariae A., Kulild J.C. Current concepts of dentinal hypersensitivity // J Endod. 2021, 47, p. 1696-702
5. Liu X.X, Pathogenesis, diagnosis and management of dentin hypersensitivity: An evidence-based overview / X.X,Liu H.C.Tenenbaum, R.S.Wilder [et al.] // BMC Oral Health, 2020, 20, p. 220.
6. Hawker G.A. Measures of adult pain: Visual Analog Scale for Pain (VAS Pain) / G.A.Hawker, S.Mian, T.Kendzerska [et al.] // Arthritis Care & Research, 2011, 63 (S11), p. 240-252
7. Montero J. Dimensional structure of the Oral Health Impact Profile (OHIP-14) / J.Montero, M.Bravo, M.P.Vicente et al. // Health and Quality of Life Outcomes. 2010, 8, p. 11

РЕЗЮМЕ

ВЛИЯНИЕ СТЕПЕНИ ТЯЖЕСТИ ГИПЕРЧУВСТВИТЕЛЬНОСТИ ДЕНТИНА НА КАЧЕСТВО ЖИЗНИ, СВЯЗАННОЕ СО ЗДОРОВЬЕМ ПОЛОСТИ РТА

Аббасова Эмира Мирахмад кызы, Аласгарова Севда Мухаррам кызы, Гурбанов Сабухи Наджаф оглы, Маммадов Фуад Юсир оглы
Азербайджанский Медицинский Университет. Кафедра терапевтической стоматологии .
Баку, Азербайджан

Целью исследования явилась оценка влияния различных степеней тяжести гиперчувствительности дентина на качество жизни, связанное со здоровьем полости рта, а также определение взаимосвязи между интенсивностью боли и показателями качества жизни. В исследование были включены 47 пациентов с диагностированной гиперчувствительностью дентина. В зависимости от степени тяжести заболевания пациенты были разделены на две группы: I группа – 23 пациента с гиперчувствительностью дентина средней степени тяжести, II группа – 24 пациента с тяжёлой формой гиперчувствительности дентина. Интенсивность боли оценивали с использованием визуально-аналоговой шкалы (ВАШ, 0–10 баллов). Качество жизни, связанное со здоровьем полости рта, изучали с помощью опросника OHIP-14 (Oral Health Impact Profile-14). Для статистического анализа применялись t-критерий Стьюдента и корреляционный анализ Спирмена. У пациентов с тяжёлой гиперчувствительностью дентина показатели ВАШ и OHIP-14 были статистически значимо выше по сравнению с пациентами первой группы ($p < 0,001$). Между показателями ВАШ и OHIP-14 выявлена сильная положительная корреляционная связь ($r = 0,74$; $p < 0,001$).

Ключевые слова: *гиперчувствительность дентина, ВАШ, OHIP-14, качество жизни, боль, здоровье полости рта.*

SUMMARY

THE IMPACT OF DENTIN HYPERSENSITIVITY SEVERITY ON ORAL HEALTH-RELATED QUALITY OF LIFE

Abbasova Esmira Mirahmed, Alasgarova Sevda Maharram, Gurbanov Sabuhi Najaf, Mammadov Fuad Yusir
Azerbaijan Medical University. Department of Therapeutic Dentistry.
Baku, Azerbaijan

The aim of this study was to evaluate the impact of different severity levels of dentin hypersensitivity on oral health-related quality of life and to determine the relationship between pain intensity and quality-of-life indicators. The study included 47 patients diagnosed with dentin hypersensitivity. According to the severity of the condition, the patients were divided into two groups: Group I comprised 23 patients with moderate dentin hypersensitivity, while Group II included 24 patients with severe dentin hypersensitivity. Pain intensity was assessed using the

Visual Analogue Scale (VAS, 0–10 points). Oral health-related quality of life was evaluated using the Oral Health Impact Profile-14 (OHIP-14) questionnaire. Statistical analysis was performed using Student's t-test and Spearman correlation analysis. Patients with severe dentin hypersensitivity demonstrated significantly higher VAS and OHIP-14 scores compared with those in Group I ($p < 0.001$). A strong positive correlation was found between VAS and OHIP-14 scores ($r = 0.74$; $p < 0.001$).

Keywords: *dentin hypersensitivity, VAS, OHIP-14, quality of life, pain, oral health.*